

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО
педагогічною радою
Навчально-методичного центру цивільного
захисту та безпеки життєдіяльності
Івано-Франківської області
Протокол № 5 від 18.11.2016р.

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

Тема: Накопичення і підтримання у постійній готовності до видачі засобів радіаційного та хімічного захисту. організація видачі засобів радіаційного та хімічного захисту населенню.

Навчальна мета:

- вивчення порядку забезпечення населення і особового складу формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту засобами радіаційного та хімічного захисту;
- ознайомлення з порядком зберігання та підтримання у готовності до видачі засобів радіаційного та хімічного захисту;
- вивчення порядку видачі засобів радіаційного та хімічного захисту населенню та особовому складу формувань цивільного захисту;
- формування вмінь та навичок необхідних особовому складу пункту видачі засобів радіаційного та хімічного захисту під час виконання завдань за призначенням.

Укладач: Павелко А.Й. – начальник циклу практичної підготовки обласних та міста Івано-Франківська курсів удосконалення керівних кадрів навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Івано-Франківської області, підполковник служби цивільного захисту.

Дидактичне забезпечення:

- 1) план проведення заняття;
- 2) методична розробка;
- 3) робоча технологічна карта начальника пункту видачі засобів радіаційного та хімічного захисту;
- 4) навчальна література.

Місце проведення: місце де планується розгортання пункту видачі засобів радіаційного та хімічного захисту.

Навчальні питання та розрахунок часу

№ з/п	Навчальні питання	Час, хв.	Метод проведення
<i>I</i>	<i>Організаційна частина</i>	<i>5</i>	
<i>II</i>	<i>Основна частина</i>	<i>80</i>	
	Вступ	5	
1.	Організація забезпечення населення і особового складу формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту засобами радіаційного та хімічного захисту. Норми їх накопичення.	20	розповідь, показ
2.	Порядок зберігання та підтримання у готовності до видачі засобів радіаційного та хімічного захисту.	25	розповідь, показ
3.	Порядок видачі засобів радіаційного та хімічного захисту населенню та особовому складу формувань цивільного захисту.	30	розповідь, показ
<i>III</i>	<i>Завершальна частина, висновки, відповіді на запитання</i>	<i>5</i>	Розповідь, обговорення

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТТЯ

Починається заняття з перевірки наявності слухачів, їх підготовки до заняття. Оголошується тема, навчальна мета та навчальні питання.

У вступі керівник заняття має підкреслити важливість та необхідність своєчасної видачі засобів радіаційного та хімічного захисту населенню та особовому складу формувань цивільного захисту.

З метою перевірки знань доцільно задати слухачам декілька контрольних запитань, наприклад:

- Яким чином здійснюється видача населенню засобів радіаційного та хімічного захисту?
- Де повинні зберігатись засоби радіаційного та хімічного захисту?
- Які бувають пункти видачі засобів радіаційного та хімічного захисту?
- Яка чисельність об'єктового пункту видачі засобів радіаційного та хімічного захисту?
- З якою метою здійснюється підбір засобів індивідуального захисту?
- Яка пропускна спроможність одного об'єктового пункту видачі РХЗ?
- Який документ розробляється для розподілу і видачі засобів РХЗ?

Після цього відпрацьовуються навчальні питання.

У першому питанні розглядається порядок забезпечення населення і особового складу формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту засобами радіаційного та хімічного захисту.

Під час вивчення другого питання ознайомити слухачів із порядком зберігання та підтримання у готовності до видачі засобів радіаційного та хімічного захисту. Дається методами розповіді та показу.

У третьому питанні вивчається порядок видачі засобів радіаційного та хімічного захисту населенню та особовому складу формувань цивільного захисту. Застосовуються методи розповіді та показу.

З метою забезпечення максимальної активності та зацікавленості слухачів під час заняття необхідно:

- *ставити запитання по суті теми, наприклад:*
 - *Якими засобами радіаційного та хімічного захисту забезпечуються діти віком до 1,5 року?*
 - *Якими засобами радіаційного та хімічного захисту забезпечуються школярі (діти віком від 7 до 16 років включно)?*
 - *Якими засобами радіаційного та хімічного захисту забезпечуються працівники, що входять до складу територіальних чи об'єктових служб і формувань цивільного захисту?*
 - *Які річні норми накопичення засобів радіаційного та хімічного захисту?*
 - *Як визначити необхідний розмір протигазу ГП-5 (ГП-7, ПДФ-2Ш)?*
 - *Як визначити необхідний розмір костюму типу Л-1?*
 - *В яких умовах повинні зберігатись засоби індивідуального захисту від бойових отруйних речовин, промислові засоби захисту органів дихання від небезпечних хімічних речовин, камери захисні дитячі, засоби захисту шкіри і респіратори?*
 - *В яких умовах повинні зберігатись військові та спеціальні прилади хімічної розвідки?*
 - *В яких умовах повинні зберігатись прилади радіаційної розвідки і дозиметричного контролю, засоби індикації?*
 - *Які оптимальні умови для зберігання засобів радіаційного та хімічного захисту?*
 - *Де створюються районні (міські) пункти видачі засобів радіаційного та хімічного захисту?*
 - *Які бувають пункти видачі засобів радіаційного та хімічного захисту?*
 - *Яка чисельність об'єктового пункту видачі засобів радіаційного та хімічного захисту?*
 - *З якою метою здійснюється підбір засобів індивідуального захисту?*
 - *Яка пропускна спроможність одного об'єктового пункту видачі РХЗ?*

- *Який термін приведення пункту видачі засобів РХЗ у готовність до прийому цих засобів?*
- *Як здійснюється перевірка комплектності й справності ЗІЗОД?*
- *Як здійснюється перевірка правильності підбору лицьової частини ЗІЗОД?*
- *наводити приклади щодо виникнення реальних подій та надзвичайних ситуацій пов'язаних з радіаційним та хімічним забрудненням.*

Завершуючи заняття необхідно зробити короткий підсумок, де узагальнюються знання і навички, отримані слухачами під час навчання.

Викладач має нагадати тему, навчальну мету та питання, які відпрацьовувались, поставити завдання на самостійну роботу, відповісти на запитання слухачів.

ХІД ТА ЗМІСТ ЗАНЯТТЯ

ВСТУП

Відповідно до Кодексу цивільного захисту України однією із складових радіаційного та хімічного захисту населення і територій є використання засобів індивідуального захисту, приладів радіаційної та хімічної розвідки, дозиметричного і хімічного контролю формуваннями та спеціалізованими службами цивільного захисту, які беруть участь у проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, гасінні пожеж в осередках ураження радіаційно і хімічно небезпечних об'єктів та населення, яке проживає у зонах небезпечного забруднення.

Для цього проводиться завчасне накопичення і підтриманням у готовності засобів індивідуального захисту, приладів радіаційної та хімічної розвідки, дозиметричного і хімічного контролю.

У разі застосування ядерної та інших видів зброї масового знищення проти України в умовах воєнного стану або у разі виникнення надзвичайної ситуації на радіаційно та хімічно небезпечних об'єктах господарювання в умовах мирного стану населення і особовий склад формувань цивільного захисту забезпечуються засобами радіаційного та хімічного захисту.

З метою своєчасної видачі засобів радіаційного та хімічного захисту населенню та особовому складу формувань цивільного захисту, центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та суб'єкти господарювання створюють пункти видачі засобів радіаційного та хімічного захисту.

Виходячи з вищенаведеного необхідним є навчання керівників пунктів видачі засобів радіаційного та хімічного захисту щодо дій за призначенням.

1. ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ І ОСОБОВОГО СКЛАДУ ФОРМУВАНЬ ТА СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ СЛУЖБ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЗАСОБАМИ РАДІАЦІЙНОГО ТА ХІМІЧНОГО ЗАХИСТУ. НОРМИ ЇХ НАКОПИЧЕННЯ.

У разі застосування ядерної та інших видів зброї масового знищення проти України в умовах воєнного стану або у разі виникнення надзвичайної ситуації на радіаційно та хімічно небезпечних об'єктах господарювання в умовах мирного стану населення, особовий склад формувань цивільного захисту забезпечується засобами радіаційного та хімічного захисту.

До засобів радіаційного та хімічного захисту населення та особового складу формувань цивільного захисту на випадок надзвичайної ситуації у мирний і воєнний час належать:

засоби індивідуального захисту органів дихання від бойових отруйних речовин;

засоби захисту шкіри;

промислові засоби захисту органів дихання від небезпечних хімічних речовин;

респіратори;

прилади радіаційної розвідки і дозиметричного контролю;

військові прилади хімічної розвідки;

спеціальні (промислові) прилади хімічної розвідки;

джерела живлення і засоби індикації для перелічених приладів;

ватно-марлеві пов'язки.

НОМЕНКЛАТУРА засобів радіаційного та хімічного захисту та норми забезпечення ними

Категорія населення	Найменування або тип засобу радіаційного та хімічного захисту	Норма забезпечення
У разі застосування ядерної зброї та інших видів зброї масового знищення проти України в умовах воєнного стану		
1. Непрацююче населення:		
1) дорослі, зокрема пенсіонери	Засіб індивідуального захисту органів дихання (фільтрувальний протигаз для захисту населення)	1 протигаз на особу і додатково 2 відсотки загальної кількості непрацюючого населення
2) діти віком:		
до 1,5 року	Засіб індивідуального захисту органів дихання типу КЗД-6	1 камера захисна
від 1,5 до 6 років включно	Засіб індивідуального захисту органів дихання типу ПДФ-Д	1 протигаз дитячий фільтрувальний на дитину і додатково 2 відсотки загальної кількості дітей цього віку
від 7 до 16 років включно	Засіб індивідуального захисту органів дихання типу ПДФ-Ш	1 протигаз дитячий фільтрувальний на дитину і додатково 2 відсотки загальної кількості дітей цього віку
2. Працююче населення, крім працівників формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту	засіб індивідуального захисту органів дихання (фільтрувальний протигаз для захисту населення)	1 протигаз і 1 респіратор на особу і додатково 2 відсотки загальної кількості працюючого населення
3. Працівники територіальних, об'єктових формувань та спеціалізованих служб	засіб індивідуального захисту органів дихання (фільтрувальний протигаз для захисту населення)	1 протигаз і 1 респіратор протипиловий на особу і додатково 5 відсотків кожного засобу від загальної кількості

цивільного захисту		працівників в цих формуваннях
	засіб захисту шкіри типу Л-1	1 костюм захисний на особу і додатково 10 відсотків від загальної кількості працівників в цих формуваннях
	прилади:	накопичуються із запасом 1 відсоток загальної кількості кожного типу приладів
	радіаційної розвідки для виміру потужності експозиційної дози гамма-випромінювання в межах від 0,1 мкЗв до 10 Зв (10 мкР/Г до 1000 Р/Г) або комплекти приладів, які охоплюють зазначений діапазон	1 прилад на кожне формування у складі від 11 до 50 осіб 2 прилади на кожне формування у складі від 51 до 80 осіб 3 прилади на кожне формування у складі понад 80 осіб
	військової хімічної розвідки типу ВПХР, МПХР (ПХР-МВ)	1 прилад типу ВПХР на кожне немедичне формування 1 прилад типу МПХР (ПХР-МВ) на кожне медичне формування
	дозиметричного контролю для виміру поглиненої людиною дози з межею вимірів цієї дози від 0,05 до 1×10^8 мкЗв або комплекти приладів, які охоплюють зазначений діапазон	1 дозиметр на особу
	джерела живлення і засоби індикації за типами згідно з технічними характеристиками приладів	на кожний прилад і додатково 5 відсотків загальної кількості за типами джерел та засобів індикації
У разі виникнення радіаційної аварії на атомній електростанції і об'єкті ядерно-паливного циклу		
4. Непрацююче населення, яке проживає у зоні спостереження	респіратори протипилові, ватно-марлеві пов'язки	1 респіратор (ватно- марлева пов'язка) на особу і додатково 2 відсотки загальної кількості непрацюючого населення
У разі виникнення надзвичайних ситуацій з небезпечними хімічними речовинами		
5. Непрацююче населення, яке проживає у прогнозованій зоні хімічного забруднення	засоби індивідуального захисту органів дихання (фільтрувальний протигаз для захисту населення за типами залежно від небезпечних хімічних речовин або комплекти засобів захисту з аналогічними захисними властивостями)	1 протигаз (комплект засобів захисту) на особу і додатково 10 відсотків загальної кількості непрацюючого населення, яке проживає у прогнозованій зоні хімічного забруднення
6. Населення, яке працює у зоні можливого хімічного забруднення(включаючи радіаційно та хімічно	засоби індивідуального захисту органів дихання (фільтрувальний протигаз для захисту населення за типами	1 протигаз (комплект засобів захисту) на особу і додатково 2 відсотки загальної кількості населення, яке працює у зоні

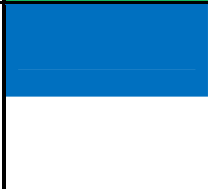

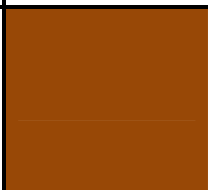

Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Івано-Франківської області
 Методична розробка. Накопичення і підтримання у постійній готовності до видачі засобів радіаційного та хімічного захисту. організація видачі засобів радіаційного та хімічного захисту населенню.

небезпечні об'єкти)	залежно від небезпечних хімічних речовин або комплекти засобів захисту з аналогічними захисними властивостями)	можливого хімічного забруднення
7. Працівники формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту, які залучаються для ліквідації наслідків хімічних аварій	засоби індивідуального захисту органів дихання (протигаз фільтрувальний промисловий за типами залежно від небезпечних хімічних речовин або ізолювальні дихальні системи	згідно з кількістю працівників формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту
	спеціальні прилади хімічної розвідки для визначення небезпечних хімічних речовин	1 прилад на кожну відповідну небезпечну хімічну речовину або 1 прилад багатофункціонального призначення на формування та спеціалізовану службу цивільного захисту, яке залучається для виконання робіт в умовах хімічного забруднення

Типи, класи, кольоровий розпізнавальний код і призначення протиаерозольних, протигазових та комбінованих фільтрів, які виробляють згідно з ДСТУ EN 143, ДСТУ EN 14387:2006 «Засоби індивідуального захисту органів дихання. Фільтри протигазові і фільтри скомбіновані. Вимоги, випробування, маркування» (відповідають стандартам Євросоюзу).

Тип	Кодовий колір		Клас	Шкідливі речовини, від яких забезпечується захист
Р		Білий	1,2,3	Аерозолі (пил, дим, туман), бактерії й віруси
А		Коричневий	1,2,3	Органічні пари й гази з температурою кипіння менше ніж 65 °С
В		Сірий	1,2,3	Неорганічні гази (хлор, фтор, бром, сірководень, сірковуглець, хлорціан, галогени), крім СО
Е		Жовтий	1,2,3	Кислі гази й пари азотної кислоти

Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Івано-Франківської області
 Методична розробка. Накопичення і підтримання у постійній готовності до видачі засобів радіаційного та хімічного захисту. організація видачі засобів радіаційного та хімічного захисту населенню.

Тип	Кодовий колір		Клас	Шкідливі речовини, від яких забезпечується захист
К		Зелений	1,2,3	Аміак та аміни
NO-P3		Синьо-білий	-	Оксиди азоту й аерозолі (пил, дим, туман)
Hg-P3		Червоно-білий	-	Ртуть і аерозолі (пил, дим, туман)
AX		Коричневий	-	Органічні пари з температурою кипіння менше ніж 65 °C
SX		Фіолетовий	-	Від спеціальних речовин
ABEK-P		Багатобарвний: коричневий, сірий, жовтий, зелений, білий	-	Пари розчинників, хлор, двоокис сірки, аміак і аерозолі (пил, дим, туман)
A-P		Двоколірний: коричневий, білий	-	Пари й гази, як А, й аерозолі (пил, дим, туман)
B-P		Двоколірний: сірий, білий	-	Гази, як В та аерозолі (пил дим, туман), захищає також від тих самих газів, що А та Е
E-P		Двоколірний: жовтий, білий	-	Гази, як Е, і аерозолі (пил дим, туман)

Тип	Кодовий колір		Клас	Шкідливі речовини, від яких забезпечується захист
К-Р		Двоколірний: зелений, білий	-	Аміак, аміни й аерозолі (пил, дим, туман)
АХ-Р		Двоколірний: коричневий, білий	-	Пари органічних розчинників з температурою кипіння нижче ніж 65 °С і аерозолі (пил, дим, туман)
Reaktor Hg-РЗ		Триколірний: жовтогарячий, червоний, білий	-	Йод радіоактивний, метилйодид радіоактивний і радіоактивні частки, а також органічні сполуки ртуті, пари ртуті й аерозолі (пил, дим, туман)

З метою своєчасного забезпечення населення і працівників формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту засобами радіаційного та хімічного захисту обласні держадміністрації, а також суб'єкти господарювання розробляють *плани їх видачі*.

Обсяги забезпечення непрацюючого населення засобами радіаційного та хімічного захисту, їх типи, а також місця зберігання визначаються облдержадміністрацією за погодженням з ДСНС.

Обсяги забезпечення населення, яке працює в зоні можливого хімічного забруднення (крім працівників центральних органів виконавчої влади, інших державних органів), та працівників об'єктових формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту засобами радіаційного та хімічного захисту, їх типи, а також місця зберігання визначаються суб'єктами господарювання за погодженням з територіальним органом ДСНС.

Обсяги забезпечення територіальних формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту засобами радіаційного та хімічного захисту, а також місця їх зберігання облдержадміністрацією.

Обсяги забезпечення працівників центральних органів виконавчої влади, інших державних органів, які працюють у зоні можливого хімічного забруднення, засобами радіаційного та хімічного захисту, їх типи, а також місця зберігання визначаються центральними органами виконавчої влади, іншими державними органами за погодженням з ДСНС.

Формування та спеціалізовані служби цивільного захисту, які залучаються для ліквідації наслідків радіаційних та хімічних аварій, забезпечуються засобами

радіаційного та хімічного захисту згідно з нормами, визначеними для відповідних спеціалізованих формувань.

Річні норми *накопичення засобів радіаційного та хімічного захисту* визначаються в межах від 1/10 до 1/4 загальної потреби за кожною категорією залежно від терміну їх зберігання. Після закінчення нормативного терміну зберігання цих засобів здійснюється їх заміна.

Для зменшення витрат, пов'язаних з накопиченням промислових засобів захисту органів дихання від небезпечних хімічних речовин, допускається накопичення додаткових фільтрувальних коробок (патронів), які збільшують можливості захисної дії засобів індивідуального захисту органів дихання від бойових отруйних речовин.

Поповнення засобів радіаційного та хімічного захисту, використаних у разі застосування ядерної зброї та інших видів зброї масового знищення проти України в умовах воєнного стану, а також у разі виникнення надзвичайної ситуації на радіаційно та хімічно небезпечному об'єкті в умовах мирного стану, здійснюється за рахунок коштів, передбачених у відповідних бюджетах.

2. ПОРЯДОК ЗБЕРІГАННЯ ТА ПІДТРИМАННЯ У ГОТОВНОСТІ ДО ВИДАЧІ ЗАСОБІВ РАДІАЦІЙНОГО ТА ХІМІЧНОГО ЗАХИСТУ.

Основним завданням тривалого зберігання засобів РХЗ є забезпечення їх кількісної і якісної схоронності протягом установаженого терміну зберігання, а також *забезпечення постійної готовності до своєчасної видачі* за прямим призначенням їх власником.

Це завдання виконується:

правильним вибором, пристосуванням, облаштуванням і використанням складів (сховищ) з підтримкою в них умов, які знижують вплив навколишнього середовища на засоби РХЗ і є оптимальними для зберігання;

дотриманням умов приймання засобів РХЗ, що надходять на тривале зберігання, з усуненням виявлених недоліків, які заважають їх тривалому зберіганню;

підготовкою засобів РХЗ до тривалого зберігання (упакування, консервація тощо);

точним дотриманням умов зберігання засобів РХЗ;

проведенням періодичного технічного обслуговування засобів РХЗ;

проведенням періодичних перевірок засобів РХЗ щодо умов і правил зберігання;

своєчасним проведенням лабораторних випробувань засобів РХЗ;

максимальною механізацією вантажно-розвантажувальних і внутрішньо-складських робіт з приймання, складування (штабелювання), видачі, консервації

засобів РХЗ, а також застосуванням при цих роботах різних пристосувань, що полегшують поводження з ними;

правильним підбором працівників складів за їх фаховою підготовкою та віком;

належною організацією охорони складів і дотриманням правил пожежної безпеки;

своєчасним освіженням засобів РХЗ відповідно до встановлених термінів зберігання.

Місця тривалого зберігання засобів РХЗ визначаються відповідними органами виконавчої влади і погоджуються відповідними органами МНС.

Місце для складу вибирається з урахуванням можливого впливу небезпечних природних і техногенних факторів, а також зброї масового ураження, забезпечення вибухопожежної безпеки, зручності приймання (видачі) засобів РХЗ з мінімальними витратами на завантажувально-розвантажувальні і транспортні роботи, а також відсутності поблизу складу цементних, хімічних і інших підприємств, діяльність яких негативно позначається на властивостях майна.

Склад має бути розміщений у безпосередній близькості від під'їзних доріг (залізничних колій тощо), повинен мати мережі енерго-, водо- і тепlopостачання.

Під'їзні шляхи до складу повинні утримуватися в справному стані і забезпечувати проїзд транспорту в будь-який час року і доби.

На території складу повинна бути обладнана кільцева дорога для перевезення вантажів з в'їзними і виїзними воротами, а також під'їзними дорогами, що забезпечують можливість вільного проїзду машин до будівель (сховищ).

До складу належить обладнана належним чином територія, на якій розміщена одна або декілька будівель (сховищ), призначених для зберігання засобів РХЗ.

Склад може мати неопалювані й опалювані будівлі (сховища), окремі приміщення. Кожна будівля (сховище) складу може мати одне або декілька приміщень, обладнаних за своїм функціональним призначенням.

У разі, коли для зберігання засобів РХЗ призначається приміщення або будівля (сховище) на території окремого виробничого об'єкта (установи, підприємства), вимоги до складу, зазначені у цій Інструкції, обмежуються частиною вимог до будівель і приміщень складу.

Територія складу повинна бути огорожена, повністю освітлена в нічний час з урахуванням можливого застосування засобів світломаскування об'єкта і обладнана відповідними огорожувальними та охоронними засобами, які б унеможливили несанкціоноване проникнення на склад сторонніх осіб.

Охорона складу має здійснюватися цілодобово відповідними службами охорони (сторожами, воєнізованою /позавідомчою/ або невоєнізованою охороною).

Система телефонізації і телефонного зв'язку складу повинна надійно забезпечувати зовнішній і внутрішній зв'язок, надійну постову і пожежну сигналізацію.

Уся територія складу повинна бути обладнана табличками і покажчиками з відповідною інформацією.

Для контролю входу (в'їзду) на територію складу, а також виходу (виїзду) організовується контрольно-перепускний пункт (КПП) складу, як правило, в окремому приміщенні, розташованому на в'їзді (вході) на територію складу.

Контрольно-перепускний пункт повинен мати: шафу з комірками для зберігання перепусток; стіл із шухлядами, що зачиняються; стільці (табуретки); телефонний апарат і засоби сигналізації; письмове приладдя; годинник; термометр; аптечку медичну; вішалку для верхнього одягу; графин для води і склянку; опис майна; інструкцію з охорони складу; інструкція щодо заходів пожежної безпеки на складі; розрахунок сил і засобів, що залучаються до гасіння пожежі; план протипожежної охорони; книгу приймання і здавання чергування; журнал реєстрації в'їзду і виїзду машин; журнал запису результатів перевірок; зразки перепусток, в'їзних і виїзних документів.

Контрольно-перепускний пункт повинен бути забезпечений аварійним освітленням. На контрольно-перепускному пункті розміщується сторожова охорона, яка здійснює контрольно-перепускний режим на складі відповідно до інструкції з охорони складу.

Допуск на територію складу та у будівлі (сховища) сторонніх осіб (у тому числі тих, що прибули для перевірки складської роботи) здійснюється тільки з письмового дозволу керівника організації, якому підпорядкований склад. Після перевірки письмовий дозвіл залишається на складі.

У невідкладних випадках (аварія, терміновий ремонт тощо) допуск на територію складу відповідних осіб дозволяє завідувач складу, про що робиться відмітка в журналі запису результатів перевірок і журналі реєстрації в'їзду і виїзду машин, після чого доповідається керівнику організації, якому підпорядкований склад.

Складські будівлі (сховища) для зберігання засобів РХЗ мають забезпечувати їх повну схоронність і видачу у будь-який час у встановлений термін.

Усі будівлі (сховища) складу повинні бути пронумеровані. Кожній будівлі (сховищу) надається власний порядковий номер, який наноситься на стінах у білому квадраті розміром 50 на 50 сантиметрів. Двері будівель (сховищ) також нумеруються порядковим номером. Номер наноситься на двері в білому крузі

діаметром 35 см, обведеному червоною смугою шириною 3 сантиметри. Усі цифри наносяться чорним кольором.

Усі будівлі (сховища) складу і територія мають утримуватися в чистоті і порядку. Для збору сміття відводяться спеціальні місця, які щоденно очищуються.

В окремих приміщеннях будівель (сховищ) складу мають бути: робоче місце завідувача складу; комори для зберігання інвентарю, інструменту, спеціального і верхнього одягу.

Робоче місце завідувача складом має бути обладнано: спеціальним столом для картотеки; металевою шафою (шухлядою) для зберігання службової документації і довідкової літератури; засобами зв'язку; інструментом для розпакування й упакування засобів РХЗ.

У завідувача складу має бути така документація: паспорти на всі будівлі (сховища) складу; план розміщення засобів РХЗ у будівлях (сховищах) складу; функціональні обов'язки завідувача складу; документи щодо зберігання засобів РХЗ (паспорти на засоби РХЗ, інструкції з їх використання); схема евакуації техніки і засобів РХЗ; журнал реєстрації температури і відносної вологості повітря у сховищі; журнал запису результатів перевірок; книга обліку засобів РХЗ за номенклатурою та роками виготовлення; документи або копії документів, які підтверджують надходження засобів РХЗ на склад; інвентаризаційний опис; терміни і кількість засобів РХЗ, що підлягають лабораторним випробуванням; інструкція щодо заходів пожежної безпеки на складі; інструкція з дотримання правил і заходів безпеки при роботі в будівлях (сховищах); розрахунок сил і засобів, що залучаються для гасіння пожежі (список пожежного розрахунку); опис устаткування й інвентарю; щит технічної документації.

Ворота (двері) будівель (сховищ) мають зачинятися тільки зовні, відчинятися назовні або бути розсувними, за конструкціями і габаритами забезпечувати можливість використання засобів механізації складських робіт. Кількість воріт має забезпечувати максимальне використання площі сховища і вимоги протипожежної безпеки.

Крім зовнішніх воріт, у будівлях (сховищах) мають бути внутрішні ґратчасті ворота або прорізи (ґрати) в нижній частині зовнішніх воріт, які використовуються для провітрювання.

Підлога будівлі (сховища) повинна мати рівну поверхню, стійку до руйнування при навантаженні майна, що зберігається, і дії засобів механізації складських робіт.

Пороги зовнішніх воріт сховищ для запобігання затіканню поверхневих вод мають бути вище рівня підлоги і мати захисні легкознімні козирки від проникнення гризунів.

Вікна будівель (сховищ) мають бути обладнані кватирками і захисними металевими ґратами (сітками), зашторені і засклені напівсвітлопроникним склом або зафарбовані зсередини світлою фарбою.

У кожному приміщенні будівлі (сховища), де зберігаються засоби РХЗ, мають бути встановлені засоби вимірювальної техніки для вимірювання температури і відносної вологості повітря (термометри, гігromетри або психрометри), які пройшли повірку в установленому порядку.

Такі засоби вимірювальної техніки встановлюються не вище 1,5 метра від підлоги і не ближче 2 метрів від воріт (дверей), вентиляційних отворів і опалювальних пристроїв на внутрішніх стінах приміщень.

Освітлення в будівлях (сховищах) може бути природним або штучним (електричним). При електричному освітленні електропроводка повинна бути безпечна в пожежному відношенні. На випадок аварії склади повинні мати аварійне освітлення.

Відповідальність за організацію пожежної безпеки складів несуть їх власники, які зобов'язані:

забезпечити дотримання на складі встановленого протипожежного режиму;

організувати навчання особового складу правилам пожежної безпеки та діям при гасінні пожежі.

На кожному складі розробляється і затверджується план протипожежної охорони, який доводиться до відома всіх працівників складу.

Особи, що перебувають на території складу, незалежно від займаної посади, зобов'язані чітко знати і суворо дотримуватися встановлених правил пожежної безпеки, не допускати дій, що можуть спричинити пожежу.

На території складу, за необхідністю, облаштовуються протипожежні водойми. Кількість, ємність і місця цих водойм визначаються відповідно до норм, установлених органами пожежного нагляду. Водойми мають бути очищеними. Під'їзди до водойм повинні завжди утримуватися в справному стані і забезпечувати зручні під'їзди для пожежних автомобілів і мотопомп.

Проїзди і під'їзди до будівель (сховищ) і пожежних водойм, а також підходи до пожежного інвентарю й устаткування повинні бути завжди вільними. Протипожежні розриви між будівлями (сховищами) не дозволяється використовувати під складування матеріалів, устаткування, пакувальної тари та стоянки транспорту.

Поблизу будівель (сховищ) забороняється складати будівельні матеріали, запаси палива, майно, порожню тару й упаковки.

Допуск на технічну територію складу (сховища) із сірниками й іншим запальним приладдям забороняється.

Засоби пожежегасіння, водойми, пожежні гідранти і крани повинні бути справними, а місцезнаходження їх має бути позначено покажчиками.

Забороняється використовувати пожежний інвентар і устаткування на роботах, не зв'язаних із протипожежною необхідністю.

Територія складу має бути обладнана засобами захисту від блискавки згідно з діючими нормами.

На території складу забороняється палити, розводити багаття, випалювати суху траву, сушити і зберігати сіно, робити посіви, створювати заправні пункти і зберігати пальне, застосовувати освітлювальні та нагрівальні прилади з відкритим вогнем.

У будівлях (сховищах) забороняється:
захаращувати проходи і виходи, зачиняти двері на внутрішні запори;
палити і користуватися відкритим вогнем, у тому числі свічками, гасовими лампами й іншим обладнанням з відкритим полум'ям;
застосовувати побутові електронагрівальні прилади;
влаштовувати тимчасову електропроводку;
оббивати й оклеювати стелажі і затемнювати вікна папером, картоном, плівкою з полімерних матеріалів і тканинами, не обробленими вогнезахисним розчином.

При відсутності електроосвітлення необхідно користуватися акумуляторними електричними ліхтарями.

При пічному опаленні після закінчення опалювального сезону топки печей повинні бути опломбовані.

Установка в складах газових плит, електронагрівальних приладів, тимчасових залізних або цегляних печей забороняється.

В опалюваних будівлях (сховищах) майно на стелажах і в штабелях повинне розміщатися не ближче 1,5 метра від опалювальних і нагрівальних приладів.

Дерев'яні конструкції усередині будівель (сховищ) повинні бути оброблені вогнезахисними розчинами.

Щодня перед закриттям усі приміщення будівель (сховищ) перевіряються завідувачами складів, усі помічені недоліки усуваються до закриття складу, електричні мережі відключаються за допомогою зовнішніх рубильників.

Для розміщення засобів РХЗ будівлі (сховища) повинні бути обладнані стелажами, шафами, піддонами, підставками тощо, які конструктивно забезпечують нормальне зберігання майна.

Стелажне устаткування встановлюється з урахуванням найбільш ефективного використання внутрішнього об'єму місць зберігання, забезпечення природного освітлення і найбільших зручностей для спостереження за майном і виконання необхідних операцій.

Стелажі і піддони встановлюються від стін на відстані не менш 0,6 метра. Прохід між стелажами повинен бути не менш 0,8 метра залежно від розмірів тари, в якій зберігаються засоби РХЗ.

По середній частині будівлі (сховища), як правило, уздовж осьової лінії, залишається головний прохід шириною не менш 1,5 метра.

У тих випадках, коли двері (ворота) розмішені в подовжніх стінах, необхідно залишати прохід між ними на всю ширину дверей (воріт) поперек будівлі (сховища).

У будівлі (сховищах) забороняється: зберігати (навіть тимчасово) засоби РХЗ, що не значаться на обліку або в описі інвентарю; зберігати кількість засобів РХЗ більше встановлених норм.

Провітрювання будівель (сховищ) має здійснюватись у суху погоду, при швидкості вітру не більш 5 м/с, відносній вологості повітря в сховищі більш 65 відсотків (якщо при цьому відносна вологість зовнішнього повітря нижче ніж у сховищі). Для провітрювання будівель (сховищ) відкривають ворота (двері), квартирки, вентиляційні труби, люки тощо.

При провітрюванні необхідно забезпечувати швидку зміну повітря, але без помітного зниження температури в приміщеннях.

Забороняється незалежно від часу року: залишати без потреби відкритими двері складських приміщень; провітрювати приміщення під час сильного вітру, грози, туману, дощу і снігопаду.

В опалюваних будівлях (сховищах) температура має бути в межах від +5 до +20°C, відносна вологість повітря повинна бути не вище 65 відсотків. Допускається короточасне підвищення відносної вологості повітря до 80 відсотків.

Оптимальними умовами зберігання засобів РХЗ є:

- перепад температури не більш 5°C за добу;
- відносна вологість повітря в межах 50—65 відсотків;
- відсутність опадів, вітру і конденсації вологи;
- відсутність прямого сонячного світла;
- відсутність у повітрі корозійно-активних агентів;
- відсутність впливу біологічних факторів.

Вимірювання температури і відносної вологості повітря в будівлях (сховищах) здійснюється щодня о 9-й і 15-й годинах. За результатами вимірювання величини відносної вологості зовнішнього повітря визначається необхідність і можливість провітрювання приміщень.

Засоби РХЗ повинні розміщатися в обладнаних складських приміщеннях у заводських упаковках, що складаються в штабелі кришками нагору, маркуванням з одного боку.

Штабелі повинні розміщатися на підкладках, висота яких над підлогою повинна бути не менш 0,25 метра. З метою кращого провітрювання нижніх рядів майна підкладки повинні встановлюватися на стовпчики, а не на суцільні лаги.

У кожній будівлі (сховищі) штабелі нумеруються один за одним. На кожному штабелі (стелажі) на видному місці, у середині, на висоті 1,5 метра від

підлоги має бути прикріплений заповнений стелажний ярлик установленої форми.

Висота штабелів:

для камер захисних дитячих - не більш 7-8 ящиків;

для засобів захисту шкіри - до 6-7 ящиків;

для приладів військової та спеціальної хімічної розвідки - до 6 ящиків;

для приладів радіаційної розвідки і дозиметричного контролю, джерел живлення і засобів індикації (при зберіганні їх у заводських упаковках) – з урахуванням максимального навантаження на тару.

Ширина штабелів - два ящики.

Засоби РХЗ у будівлі (сховищі) розміщуються за:

номенклатурою (кожна номенклатура повинна зберігатися в окремому штабелі);

партіями (кожна партія однієї й тієї самої номенклатури має бути відокремлена від іншої партії).

Дозволяється зберігати спільно:

в опалюваній будівлі (сховищі) - прилади радіаційної розвідки і дозиметричного контролю, засоби індикації;

у неопалюваній будівлі (сховищі) - засоби індивідуального захисту від бойових отруйних речовин, промислові засоби захисту органів дихання від небезпечних хімічних речовин, камери захисні дитячі і респіратори, засоби захисту шкіри, військові та спеціальні прилади хімічної розвідки, джерела живлення, засоби індикації.

Відповідальні зберігачі та власники засобів РХЗ:

забезпечують належні умови для збереження засобів РХЗ;

організують підготовку та утримання вантажно-розвантажувальних команд (груп) та пунктів видачі засобів РХЗ з метою своєчасної видачі їх населенню і формуванням цивільного захисту;

розробляють плани та графіки видачі засобів РХЗ у разі застосування засобів хімічного ураження та виникнення надзвичайних ситуацій на радіаційно та хімічно небезпечних об'єктах господарювання.

На усі види засобів РХЗ заводом-виробником встановлюються терміни зберігання, у тому числі гарантійні, протягом яких засоби РХЗ зберігаються в умовах, передбачених конструкторською або іншою документацією.

Після закінчення встановлених термінів зберігання здійснюються лабораторні випробування засобів РХЗ.

Засоби РХЗ, призначені для тривалого зберігання, повинні відповідати затвердженій номенклатурі та технічним умовам.

Засоби захисту, що закладаються на тривале зберігання, повинні зберігатися на складах у штатній (заводській) тарі окремо від засобів РХЗ поточного постачання.

Некомплектні і несправні засоби захисту накопичувати для тривалого зберігання забороняється.

Не допускається розміщення засобів індивідуального захисту органів дихання від бойових отруйних речовин, призначених для забезпечення непрацюючого населення, на територіях об'єктів господарювання.

Спірні питання та будь-які розбіжності стосовно якості, кількості та порядку зберігання засобів РХЗ, переданих на відповідальне зберігання, вирішуються безпосередньо з постачальником.

У разі втрати або пошкодження засобів РХЗ з будь-якої причини, рішенням власника засобів РХЗ або відповідального зберігача утворюється комісія, до складу якої включається представник територіального підрозділу МНС (за згодою). За результатами роботи комісії складається акт, в якому відображається причина втрати та пошкодження.

У випадках втрати або псування засобів РХЗ внаслідок недотримання необхідних умов при зберіганні відповідальність несуть особи, відповідальні за їх збереження.

Засоби індивідуального захисту від бойових отруйних речовин, промислові засоби захисту органів дихання від небезпечних хімічних речовин, камери захисні дитячі, засоби захисту шкіри і респіратори зберігаються в сухих неопалюваних приміщеннях будівель (сховищ).

Під час зберігання засобів індивідуального захисту від бойових отруйних речовин, промислових засобів захисту органів дихання від небезпечних хімічних речовин, камер захисних дитячих, засобів захисту шкіри і респіраторів здійснюються:

огляд штабелів й усунення дефектів в укладці – щотижня;

вибірковий огляд зразків не менш ніж у 2 ящиках на стелажі – один раз на 2 роки;

лабораторні випробування.

Військові та спеціальні прилади хімічної розвідки необхідно зберігати в неопалюваних приміщеннях будівель (сховищ), прилади радіаційної розвідки і дозиметричного контролю, засоби індикації – в опалюваних приміщеннях будівель (сховищ). При відсутності опалюваних приміщень допускається тимчасове зберігання приладів радіаційної розвідки і дозиметричного контролю в неопалюваних приміщеннях.

Джерела живлення і засоби індикації вилучаються із приладів і зберігаються окремо від них.

Прилади радіаційної розвідки та дозиметричного контролю перед закладкою на зберігання підлягають консервації.

Спосіб консервації цих приладів у чохол з полімерної плівки з осушувачем (силікагелем) застосовувати при термінах зберігання приладів:

в опалюваних приміщеннях - більш одного року,

у неопалюваних приміщеннях - незалежно від терміну зберігання.

Прилади радіаційної розвідки і дозиметричного контролю, військові та спеціальні прилади хімічної розвідки в законсервованому вигляді мають зберігатися в будівлях (сховищах) на стелажах або в заводських упаковках у штабелях.

При надходженні приладів на склад, до закінчення гарантійного терміну розкриття опломбованих заводськими пломбами відсіків (частин) не допускається.

Під час зберігання засобів індикації, приладів радіаційної розвідки і дозиметричного контролю, військових та спеціальних приладів хімічної розвідки здійснюються:

огляд стелажів і штабелів із приладами – щотижня;

вибірковий візуальний контроль стану упаковок та індикаторного паперу – 5 зразків приладів - один раз на 6 місяців;

вибіркове розкриття чохла законсервованих приладів радіаційної розвідки і дозиметричного контролю з метою визначення ступеня вологості осушувача шляхом зважування контрольних мішечків з осушувачем, зовнішній огляд цих приладів, перевірку їх роботи;

вибірковий огляд військових та спеціальних приладів хімічної розвідки і контроль стану індикаторних засобів – 5 відсотків виробів від партії - один раз на рік;

лабораторні випробування приладів радіаційної розвідки та дозиметричного контролю;

освіження комплектуючих виробів (індикаторних засобів, фільтрів тощо) – після закінчення гарантійних термінів їх зберігання.

Джерела живлення (сухі гальванічні елементи) для приладів зберігати в неопалюваних приміщеннях будівель (сховищ) як у заводському упакуванні, так і без нього.

Забороняється зберігання приладів радіаційної розвідки та дозиметричного контролю, військових та спеціальних приладів хімічної розвідки, які споряджені джерелами живлення.

Джерела живлення (сухі гальванічні елементи), у яких минув термін зберігання або виявлені такі дефекти, як зміна зовнішнього вигляду і форми, поява вологих плям і нальоту солей на оболонці від електроліту і розтріскування ізоляційної смолки, підлягають зняттю зі зберігання.

Під час приймання, зберігання і видачі засобів РХЗ проводиться вибірковий або суцільний огляд.

Вибірковий огляд проводять при прийманні засобів РХЗ від постачальника, у процесі їх зберігання, перед видачею, а також при перевірці, інвентаризації або при передачі справ посадовими особами, які відповідають за зберігання майна.

При виявленні в результаті вибіркового огляду дефектних виробів здійснюється повторний огляд подвоєної кількості виробів.

Партію, залежно від виду дефекту, піддають суцільному огляду з розбраковуванням виробів за категоріями або цілком переводять, якщо гарантійний термін зберігання майна минув, у нижчу категорію.

При суцільному огляді здійснюється перевірка кожної одиниці продукції партії.

При вибіркового і суцільного огляді, залежно від необхідності, здійснюють:

- огляд тари й упакування з визначенням їх стану за зовнішнім виглядом;
- огляд засобів РХЗ;
- перевірку роботи приладів;
- здійснення лабораторних випробувань.

Вибірковий і суцільний огляд засобів РХЗ здійснюють на спеціально підготовленому майданчику, на добре освітлених місцях, захищених від прямих сонячних променів, у суху погоду.

У зимовий період огляд засобів РХЗ здійснюється в теплому приміщенні, куди воно при необхідності повинне бути відправлено для відігрівання за добу до початку робіт. Якщо при огляді майно виявиться зволеним, то перед упакуванням у тару його необхідно ретельно протерти і просушити. Одночасно просущі підлягає і тара з під цих засобів РХЗ.

При суцільному огляді тару, де зберігаються засоби РХЗ, послідовно розкривають і ретельно оглядають кожний виріб.

Результати вибіркового і суцільного огляду засобів РХЗ записуються у формуляр (паспорт). Якщо в результаті контролю майно з гарантійним терміном, якій закінчився, віднесено до нижчої категорії, то крім записів у формулярі (паспорті) комісією складається акт. Після затвердження акта в облікових документах здійснюється відмітка про зміну категорії цих засобів РХЗ.

Для тих засобів РХЗ, що переводяться у нижчу категорію хоча б за одним з показників, обумовлених лабораторними випробуваннями, до акта додають окремий висновок лабораторії про якість засобів РХЗ.

Лабораторні випробування засобів РХЗ здійснюються в хіміко-радіометричних лабораторіях, які створені ДСНС України в областях і мають бути акредитованими в установленому порядку.

Зазначені лабораторії можуть створюватися як міжрегіональні.

Зразки для лабораторних випробувань засобів РХЗ відбираються посадовими особами, які відповідають за їх схоронність.

Відповідальність за організацію своєчасного відбору зразків засобів РХЗ зі складів і доставки їх у лабораторію покладається на власників засобів РХЗ.

З метою підтримки готовності засобів РХЗ необхідно своєчасне їх **освіження**.

Освіженню, в першу чергу, підлягають засоби РХЗ, які при черговому огляді мають відхилення від норм. Підставою для визначення необхідності освіження є дата виготовлення, термін їх зберігання і результати лабораторних випробувань.

Облік майна, що підлягає освіженню, ведеться на складі в окремих облікових картках. На підставі даних обліку завідувач складу повідомляє власника майна (відповідального зберігача) про необхідність освіження джерел живлення та засобів індикації для приладів.

Відповідальність за своєчасність освіження несуть власники засобів РХЗ.

Бухгалтерський та оперативний облік, звітність про наявність та стан засобів РХЗ здійснюються власниками засобів РХЗ і відповідальними зберігачами відповідно до чинного законодавства.

На складі облік наявності засобів РХЗ ведеться за картками кількісного обліку засобів радіаційного та хімічного захисту на складі. Записи в картках про оприбуткування, закладання, видачу та освіження здійснюються в день закінчення зазначених операцій.

Перевірка умов і правил зберігання засобів РХЗ на складі здійснюється посадовими особами, до повноважень яких відноситься збереження цих засобів, а також комісіями за рішеннями власників засобів РХЗ і відповідальних зберігачів, у безпосередньому підпорядкуванні яких перебуває склад. До складу комісій включаються фахівці, що мають досвід практичної роботи із засобами РХЗ, бухгалтер, а також матеріально-відповідальні особи.

Перевірка здійснюється:

- щороку за станом на 1 липня з метою визначення наявності, якісного стану, умов зберігання засобів РХЗ і відповідності їх своєму призначенню;
- при виявленні нестачі засобів РХЗ на складі;
- при передачі складу;
- за наказами та розпорядженнями власників засобів РХЗ;
- за наказами і розпорядженнями ДСНС України.

Результати перевірок складу, з визначенням виявлених недоліків, заходів і термінів щодо їх усунення, відображаються в журналі запису результатів перевірок, у разі перевірок складу комісіями додатково складається акт перевірки.

Про виконання вказівок і пропозицій, внесених за результатами перевірок, завідувач складом доповідає власнику засобів РХЗ, відповідальному зберігачу, у веденні яких перебуває склад.

Для приймання засобів РХЗ, що надходять до складу, власником засобів РХЗ або у разі відповідального зберігання - відповідальним зберігачем створюється приймальна комісія.

При прийманні вантажу від транспортних організацій приймальна комісія на місці перевіряє цілісність упакування, тари, пломб, відповідність ваги і кількості місць, зазначених у супровідних документах.

Засоби захисту, які надійшли до складу, протягом встановленого власником засобів РХЗ терміну перевіряються приймальною комісією, після чого складається акт про закладання засобів РХЗ на склад.

Приймальна комісія приймає засоби РХЗ за кількістю, якістю і комплектністю в точній відповідності до діючих державних стандартів або технічних умов, а також за супровідними документами, що засвідчують якість і комплектність продукції, що поставляється. Відсутність зазначених супровідних документів або деяких з них не заважає прийманню продукції, що надійшла, а відсутні документи запитуються у підприємства-виробника пізніше.

Акт про закладання засобів РХЗ (далі – акт про закладання) складається в двох примірниках (у разі відповідального зберігання – у трьох примірниках) за кожним складом окремо з внесенням до акта номерів кожного рахунка або фактури.

Перший примірник акта про закладання залишається у власника засобів РХЗ, другий – у відповідального зберігача, а третій примірник залишається на складі.

Завідувач складу (комірник) на підставі акта про закладання оприбутковує засоби РХЗ, що надійшли, за картками кількісного обліку засобів РХЗ на складі у специфікованому вигляді за найменуваннями, розмірами, сортами, марками і партіями.

Видача майна здійснюється за нарядами, підписаними власником засобів РХЗ, при пред'явленні одержувачем довіреності установленого зразка.

Завідувач складом (комірник) після видачі майна на підставі накладної вносить зміни в картки кількісного обліку засобів РХЗ.

Засоби РХЗ, які видано як зразки для проведення лабораторних випробувань, обліковуються на складі окремо від інших засобів РХЗ.

Порядок видачі засобів РХЗ за прямим призначенням визначається завчасно відповідно до планів їх видачі, розроблених органами виконавчої влади та суб'єктами господарювання, відповідно до обсягів забезпечення населення та формувань цивільного захисту.

Майно підготовляється до видачі визначеному одержувачу в максимально короткий термін у порядку черговості, передбаченої графіком видачі.

Для завантаження техніки, яка прибуває на склад, може викликатися **завантажувальна команда**, яка утворюється за відповідними розпорядженнями місцевих органів виконавчої влади.

Після завантаження всього майна в накладних (нарядах) заповнюється графа “Фактично відпущено”, після чого одержувач перевіряє наявність фактично отриманого майна, розписується в накладних та нарядах.

При централізованій доставці майна одержувачу, приписаному до складу, засоби РХЗ передаються особою, яка їх доставила.

Охорона складу забезпечує під'їзд до складу автотранспорту, що прибуває, підтримує черговість і порядок на складі, при виїзді перевіряє документи на видане майно.

Періодичність та порядок проведення лабораторних випробувань засобів.

Лабораторні випробування – повірка приладів радіаційної розвідки і дозиметричного контролю, військових приладів хімічної розвідки та спеціальних (промислових) приладів хімічної розвідки; визначення якісних характеристик засобів індивідуального захисту органів дихання від бойових отруйних речовин, засобів захисту шкіри, засобів захисту органів дихання та шкіри в лабораторних умовах.

Терміни і кількість засобів РХЗ, що підлягають лабораторним випробуванням

№ з/п	Найменування засобів радіаційного та хімічного захисту	Періодичність лабораторних випробувань і кількість зразків засобів РХЗ для лабораторних випробувань під час зберігання
1	2	3
1	Протигази промислові фільтрувальні для захисту органів дихання від небезпечних хімічних речовин	Перший раз – в рік закінчення гарантійного терміну зберігання, але не пізніше ніж за шість місяців до його закінчення, далі – один раз на два роки. 5 зразків кожного року виготовлення, що зберігаються на складі
2	Протигази фільтрувальні для захисту органів дихання від бойових отруйних речовин (дорослі та дитячі), камери захисні дитячі	Те саме
3	Респіратори	-"-
4	Засоби захисту шкіри	-"-
5	Прилади радіаційної розвідки і дозиметричного контролю, а також військові та спеціальні прилади хімічної розвідки, які відповідно до технічних характеристик підлягають лабораторним випробуванням	Один раз на п'ять років, якщо ці прилади законсервовані. Щороку, якщо ці прилади не законсервовані. 100% приладів.
6	Військові прилади хімічної розвідки,	Не підлягають лабораторним

Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Івано-Франківської області
 Методична розробка. Накопичення і підтримання у постійній готовності до видачі засобів радіаційного та хімічного захисту. організація видачі засобів радіаційного та хімічного захисту населенню.

№ з/п	Найменування засобів радіаційного та хімічного захисту	Періодичність лабораторних випробувань і кількість зразків засобів РХЗ для лабораторних випробувань під час зберігання
1	2	3
	спеціальні (промислові) прилади хімічної розвідки	випробуванням

ТЕРМІНИ ЗБЕРІГАННЯ засобів радіаційного та хімічного захисту

№ з/п	Найменування засобів радіаційного та хімічного захисту	Термін зберігання (у роках)
Засоби захисту органів дихання		
1	Протигази промислові фільтрувальні для захисту органів дихання від небезпечних хімічних речовин	10
2	Протигази фільтрувальні для захисту органів дихання від бойових отруйних речовин	10
3	Протигази дитячі	10
4	Камери захисні дитячі	3
5	Протигази ізолювальні	5
6	Регенеративні патрони	10
7	Респіратори	3
8	Ватно-марлеві пов'язки	8
Засоби захисту шкіри		
9	Легкі захисні костюми (типа Л-1)	5
10	Загальновійськовий захисний комплект (типу ОЗК)	5
11	Промислові костюми хімічного захисту ізолювального типу	5
12	Костюми хімічного захисту підвищеної герметичності	5
Прилади		
13	Військові прилади хімічної розвідки	15
14	Спеціальні (промислові) прилади хімічної розвідки	8
15	Прилади радіаційної розвідки і дозиметричного контролю	10
Видаткові матеріали		
16	Джерела живлення	Відповідно до термінів, указаних у технічному описі
17	Засоби індикації	Відповідно до термінів, указаних у технічному описі

Примітка: За результатами лабораторних випробувань наведені терміни зберігання можуть продовжуватися власником засобів РХЗ.

3. ПОРЯДОК ВИДАЧІ ЗАСОБІВ РАДІАЦІЙНОГО ТА ХІМІЧНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЮ ТА ОСОБОВОМУ СКЛАДУ ФОРМУВАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ.

З метою своєчасної видачі засобів РХЗ населенню та особовому складу формувань цивільного захисту, центральні та місцеві органи виконавчої влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування та суб'єкти господарювання створюють пункти видачі засобів РХЗ.

Пункти видачі засобів РХЗ (далі – пункти видачі) поділяються на:

районні (міські) - такі пункти видачі, які створюються безпосередньо *на складах*, де зберігаються засоби РХЗ, для видачі на кущові або об'єктові пункти видачі засобів РХЗ у штатних упаковках;

кущові - пункти видачі, які створюються у місцях розподілу засобів РХЗ для видачі їх на об'єктові пункти видачі;

об'єктові - такі пункти видачі, які створюються на об'єктах господарювання, в установах та організаціях для безпосередньої видачі засобів РХЗ населенню.

Об'єктові пункти видачі засобів РХЗ створюються для забезпечення:

непрацюючого населення та дітей віком до 1,5 року - на об'єктах житлово-комунального господарства та інших об'єктах з можливістю масового перебування людей;

учнів, студентів і викладачів - у навчальних закладах;

працюючого населення - безпосередньо за місцем роботи;

особового складу формувань цивільного захисту - у місцях розгортання зазначених формувань.

Місця створення пунктів видачі засобів РХЗ визначаються рішеннями центральних органів виконавчої влади, інших державних органів, обласної державної адміністрації, органів місцевого самоврядування, а також суб'єктів господарювання.

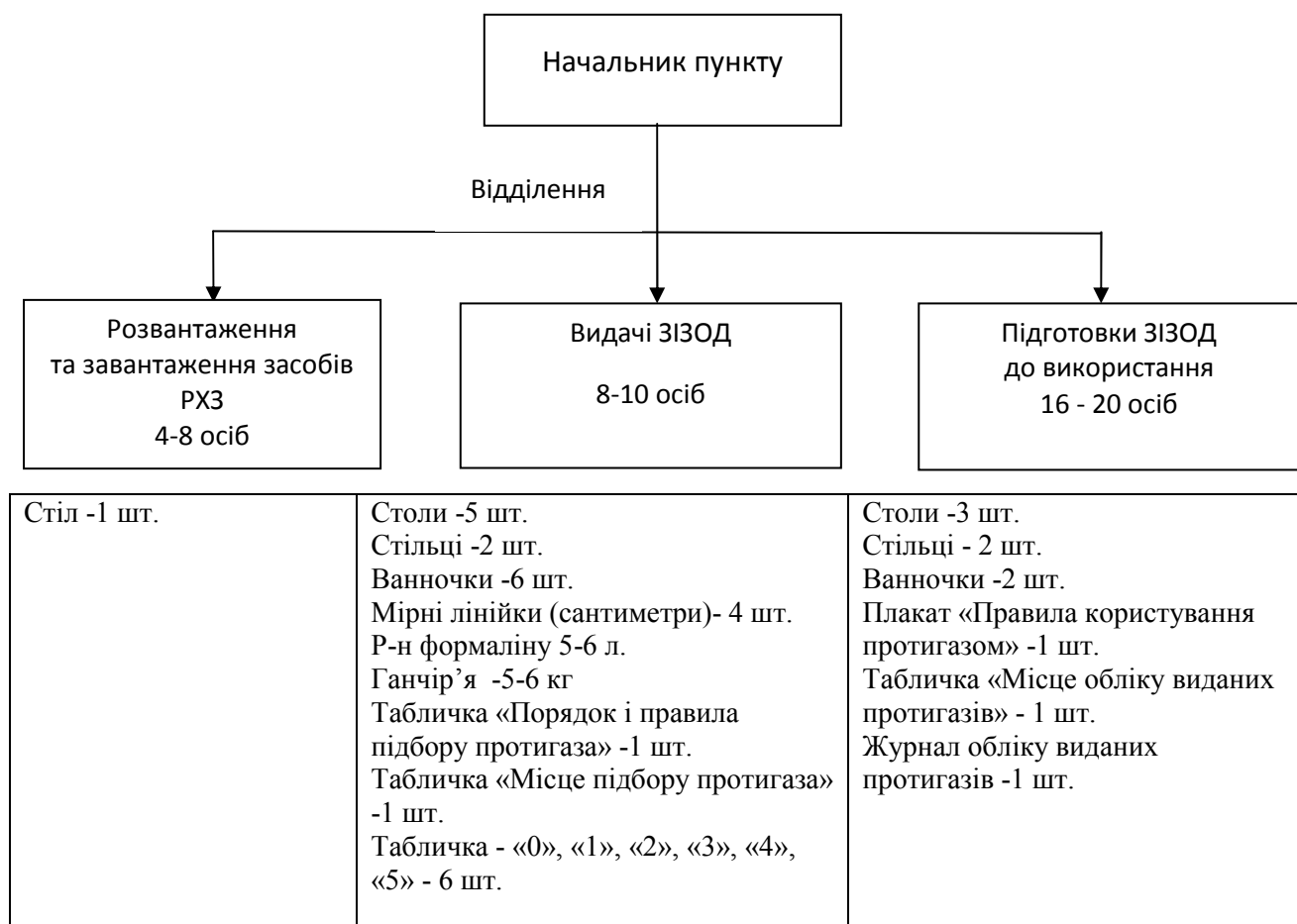
Загальна кількість пунктів видачі засобів РХЗ повинна забезпечувати видачу засобів РХЗ усьому населенню та особовому складу формувань цивільного захисту протягом 24 годин при пропускній спроможності одного об'єктового пункту видачі РХЗ протягом 1 години роботи не менш ніж 180-200 осіб, відповідно до Плану розподілу і видачі засобів радіаційного і хімічного захисту адміністративно територіальної одиниці.

Термін вивезення засобів РХЗ з районних (міських) пунктів до кущових та об'єктових пунктів видачі засобів РХЗ **не повинен перевищувати 16 годин** розрахункового часу.

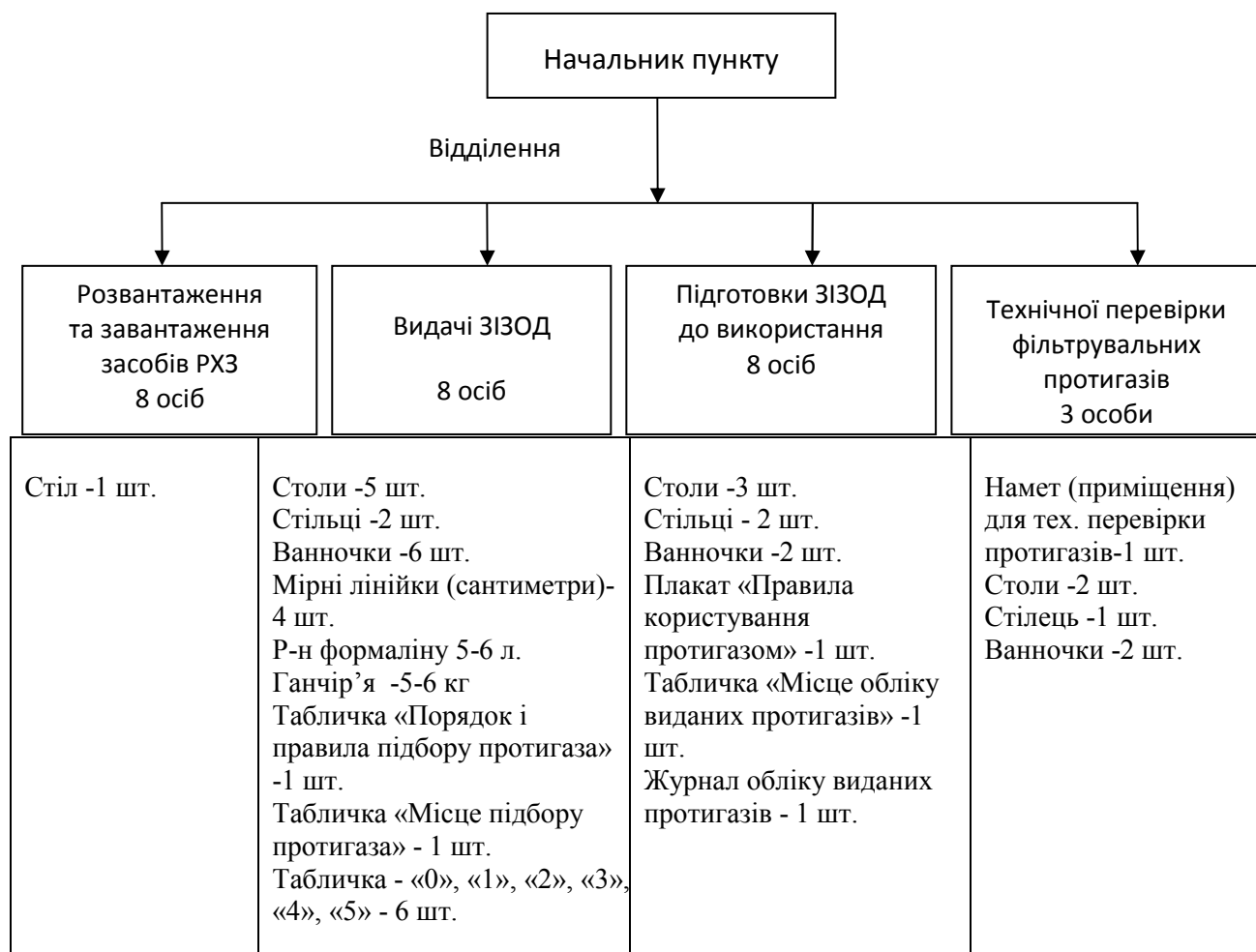
Термін приведення у готовність пункту видачі до прийому засобів РХЗ **не повинен перевищувати 8 годин.**

З питань підготовки до розгортання пунктів видачі засобів РХЗ керівники пунктів видачі взаємодіють з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, управлінням ДСНС України області, а також керівниками управлінь (відділів) житлово-комунального господарства суб'єктів господарювання, на території яких вони розташовані.

Пункт видачі засобів РХЗ для видачі непрацюючому населенню (приклад)

Пункт видачі засобів РХЗ, що створюється суб'єктами господарювання для видачі засобів РХЗ працівникам та особовому складу формувань цивільного захисту (приклад)

Порядок роботи пункту видачі засобів радіаційного та хімічного захисту.

Діяльність пунктів видачі забезпечується за рахунок суб'єктів господарювання, на базі яких ці пункти створені.

Укомплектування пункту видачі засобів РХЗ документацією, устаткуванням та інструментом здійснюється завчасно, у мирний час.

До документації пунктів видачі засобів РХЗ входять:

документ або копія документа про створення пункту видачі засобів РХЗ;
штатно-посадовий список працівників пункту видачі;
посадові інструкції працівників пункту видачі засобів РХЗ;
план-графік видачі засобів РХЗ;
розрахунок потреби у засобах РХЗ;
списки на видачу засобів РХЗ (на об'єктових пунктах видачі засобів РХЗ);
схема сповіщення особового складу пункту видачі РХЗ у робочий і неробочий час;
книга обліку матеріальних засобів;
бланки відомостей щодо видачі засобів РХЗ;
схема пункту видачі засобів РХЗ;
паспорти на засоби РХЗ, інструкції з їх використання;
накладні на видачу майна і засобів РХЗ;
інструкція з дотримання правил і заходів безпеки та організації роботи на місцях при роботі на пункті видачі засобів РХЗ.

До устаткування пункту видачі засобів РХЗ входить:

табличка біля входу в будівлю, у якій розташовано пункт видачі засобів РХЗ - 1 од.;
таблички, що позначають місце видачі засобів індивідуального захисту - по 1 од. на кожне відділення видачі засобів індивідуального захисту;
табличка, що позначає місце перевірки протигазів - 1 од.;
калькулятор – 1 од. на кожне відділення видачі засобів РХЗ;
столи і стільці - на кожне робоче місце;
кольорові плакати щодо засобів РХЗ - 1 комплект;
кравецький метр для виміру вертикального і горизонтального обхвату голови - по одинці на кожне відділення видачі засобів індивідуального захисту;
лінійки для виміру росту особи – 1 од. на кожне відділення видачі засобів РХЗ;
ємність для води - не менше 2 од. на кожне відділення видачі засобів РХЗ;
ганчір'я - 10 кг;
дезинфікуючий розчин для обробки ЗІЗОД, що були у використанні, (масок) з розрахунку 10 мл. на кожний ЗІЗОД;

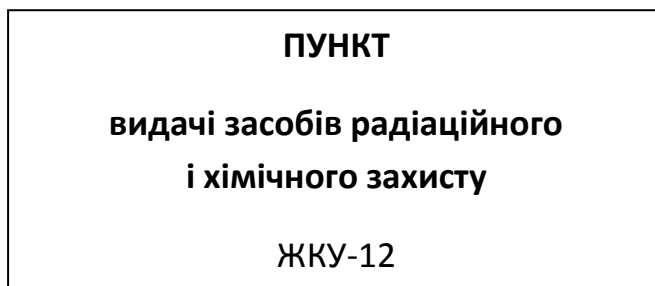
медична аптечка – 1 од.;

гасові або акумуляторні лампи - не менше двох на кожне відділення;

канцелярське приладдя;

бейджі із вказівкою посади, прізвища, імені і по батькові посадових осіб пункту видачі засобів РХЗ – 1 од. на кожного співробітника;

інструмент для розбирання і упаковки дерев'яної тари.

Примітка:

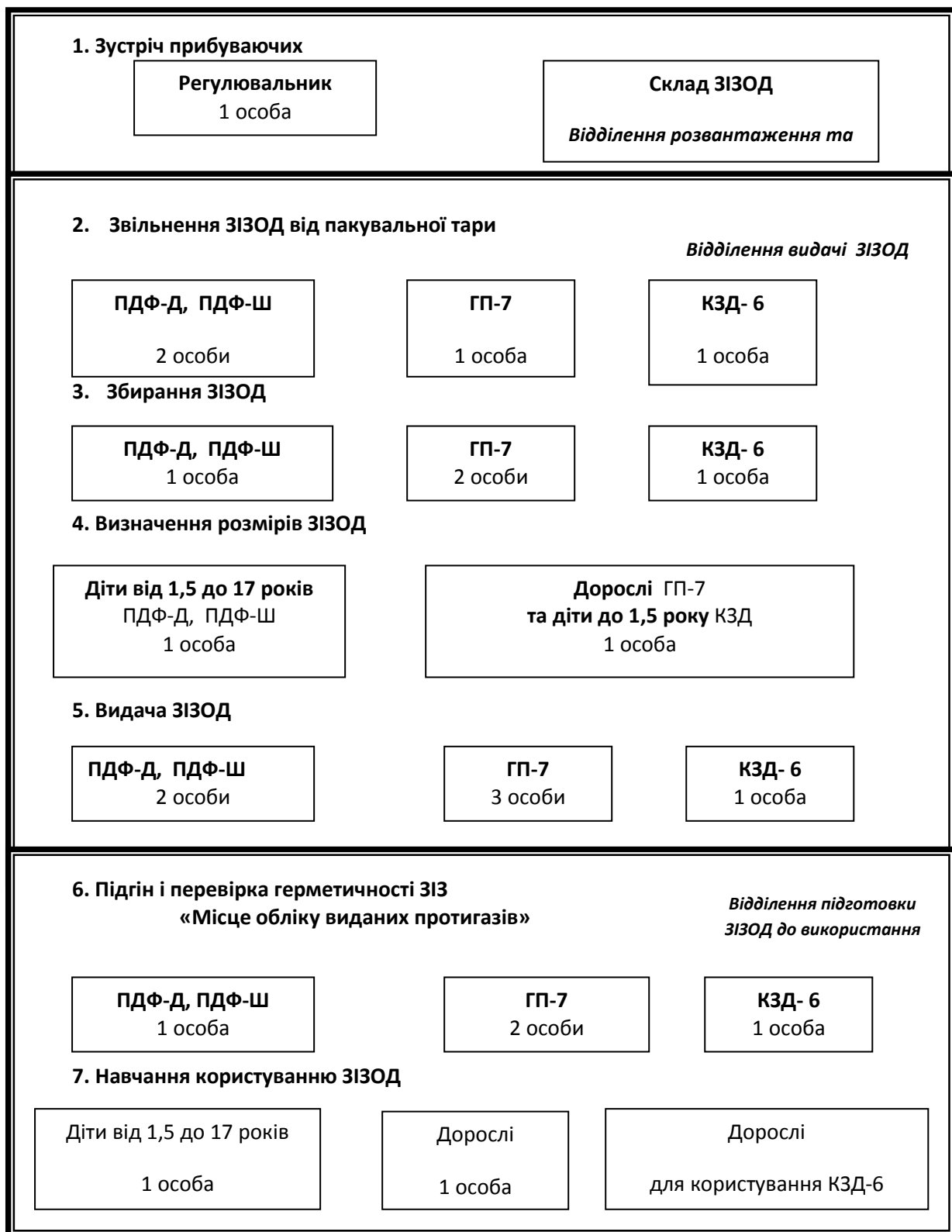
1. Табличка розміщується на стіні біля головного входу. Надпис наноситься прямим шрифтом на білому фоні чорною фарбою.

2. Розмір таблички: ширина - 60 см, висота - 40 см, висота букв слова "ПУНКТ" і "ЖКУ-12" - до 10 см, решти написів - до 5 см.

Навчання та тренування особового складу пункту проводиться згідно з планами підготовки формувань цивільного захисту.

Пункт видачі засобів РХЗ розпочинає функціонувати при отриманні розпорядження щодо видачі засобів РХЗ. При цьому особовий склад пункту видачі розставляє меблі й устаткування та займає свої робочі місця відповідно до схеми організації роботи пункту видачі.

ПРИНЦИПОВА СХЕМА
організації роботи пункту видачі засобів РХЗ
для непрацюючого населення (приклад)

Особовий склад **відділення розвантаження та завантаження засобів РХЗ** розвантажує транспорт із засобами РХЗ та переносить зазначені засоби на склад пункту видачі. У подальшому це відділення забезпечує безперерйне постачання засобів РХЗ до відділення видачі ЗІЗОД.

Кожна партія засобів індивідуального захисту, що поступає на пункт видачі засобів РХЗ, підлягає комісійному зовнішньому огляду і перевірці, після чого робиться відповідний запис в акті приймання-передачі засобів РХЗ.

Особовий склад **відділення видачі ЗІЗОД** відкриває ящики із засобами РХЗ, перевіряє комплектність та справність ЗІЗОД, здійснює їх збирання та сортування на робочих місцях згідно із розмірами лицьової частини.

Перевірка комплектності й справності ЗІЗОД

Після вилучення фільтрувального протигазу з пакувальної тари особовий склад відділення видачі ЗІЗОД перевіряє комплектність і справність його складових частин.

Для цього необхідно:

вилучити лицьову частину з пакета (при його наявності);

вилучити з лицьової частини фільтрувального протигазу вкладку;

покласти вкладку у пакувальну тару (ящик) з-під фільтрувальних протигазів;

перевірити візуально:

цілісність корпусу лицьової частини, обтюратора й лямок наголовника, а також наявність і справність пряжок;

оглянути вузол клапана видиху лицьової частини, для чого зняти гумовий екран і перевірити наявність і стан пелюсток клапана видиху (вони не повинні бути розірвані, пошкоджені, забруднені), а також наявність гумового ущільнювального кільця;

оглянути вузол клапана вдиху на наявність і стан пелюстки клапана вдиху, надійність кріплення обтічника, а також наявність прокладного кільця в сідловині клапана вдиху;

перевірити цілісність очних скелець;

перевірити наявність і справність притискних кілець. При відсутності останніх перевірити наявність і цілісність притискних гумових шнурів. Гумові шнури вставити в пази очкових вузлів;

перевірити наявність і цілісність пристосування для прийому води - ніпеля, гумової трубки, мундштука (при наявності);

Перевірка комплектності та справності інших типів ЗІЗОД (респіратори, камери захисні дитячі, ЗІЗОД із моторовим повітрянагнітальним фільтрувальним пристроєм, саморятівники, ізолювальні ЗІЗОД тощо) здійснюється відповідно до технічної документації цих ЗІЗОД.

На окремих робочих місцях відділення здійснюється вимірювання висоти обличчя людей та проводиться підбір лицьових частин ЗІЗОД за розмірами.

Підбір лицьових частин ЗІЗОД за розмірами проводиться індивідуально відповідно до антропометричних показників людини на підставі результатів вимірів морфологічної висоти обличчя (В) і/або довжини кругової лінії голови (L) або за рекомендаціями виробника.

Морфологічна висота обличчя - відстань від найбільш поглибленої точки спинки носа (перенісся) до найбільш виступаючої уперед-униз точки підборіддя.

Вимірювання морфологічної висоти обличчя здійснюється штангенциркулем із затупленими кінцями або іншим приладом.

Горизонтальний обхват голови – розмір голови по замкнутій лінії, що проходить через надбрівні дуги й найбільш виступаючу частину потилиці.

Вимір довжини кругової лінії голови (L) варто проводити сантиметровою стрічкою, з точністю до 5 мм

У відділенні підготовки ЗІЗОД до використання здійснюється перевірка правильності підбору лицьової частини ЗІЗОД та проводиться навчання людей правилам користування цими засобами.

Перевірка правильності підбору лицьової частини фільтрувальних протигазів здійснюється безпосередньо особами, які отримали ЗІЗОД у користування, під методичним керівництвом і контролем з боку особового складу відділення.

Порядок перевірки правильності підбору лицьової частини

Перевірку правильності підбору лицьової частини фільтрувальних протигазів для дорослого населення та дітей віком понад 1,5 року варто проводити в наступній послідовності:

приєднати до підбраної лицьової частини фільтрувального протигазу фільтр (з'єднувальну трубку з фільтром), закручуючи з'єднання до упору;

надягти фільтрувальний протигаз;

закрити долонею отвір у дні фільтра й зробити спробу вдиху.

Якщо повітря не надходить у лицьову частину, то вона справна, і протигаз зібраний правильно. Якщо повітря надходить у лицьову частину, то протигаз негерметичний, користуватися ним не можна. У цьому разі необхідно переконатися в щільності з'єднання лицьової частини з фільтром (зі з'єднувальною трубкою й фільтром) і перевірити правильність вибору розміру лицьової частини.

Для цього необхідно:

відокремити від лицьової частини фільтр (фільтр від з'єднувальної трубки);

долонею щільно закрити отвір втулки вузла клапана вдиху (накидну гайку з'єднувальної трубки);

зробити спробу вдиху.

Якщо дихати неможливо, то лицьова частина справна й підібрана правильно. Якщо повітря проходить під лицьову частину, то вона неправильно підібрана або несправна, або неправильно одягнена.

Необхідно перевірити правильність вибору зросту лицьової частини або зняти й заново надягти її, або замінити лицьову частину на нову. Перевірити з'єднання лицьової частини з фільтром (зі з'єднувальною трубкою й фільтром), догвинчуючи з'єднання до упору.

Повторити перевірку протигаза, для чого:

приєднати до правильно надягнутої герметичної лицьової частини фільтр (з'єднувальну трубку з фільтром);

закрити долонею отвір у дні фільтра й зробити спробу вдиху.

Якщо дихати неможливо, то з'єднання виконано герметично. Якщо повітря надходить під лицьову частину, то варто перевірити якість приєднання фільтра до лицьової частини (перевірити стан віночка різьбової горловини фільтра, стан притиску й наявність ніпельного кільця в накидній гайці з'єднувальної трубки, докрутити фільтр до упору). При неможливості забезпечення герметичності з'єднання лицьової частини й фільтра замінити фільтр (з'єднувальну трубку) новим.

Остаточна перевірка якості підбору лицьової частини і справності фільтруючого протигазу здійснюється відділенням технічної перевірки фільтрувальних протигазів у наметі з аерозолем подразнюючої речовини. Лицьова частина вважається підбраною, а фільтрувальний протигаз справним, якщо при перевірці подразнюючою речовиною не відчувається подразнення очей, шкіри обличчя і верхніх дихальних шляхів.

Перевірка подразнюючою речовиною проводиться тільки для протигазів, виданих особовому складу формувань цивільного захисту.

Видача несправних засобів радіаційного і хімічного захисту не допускається.

Після завершення робіт з видачі засобів РХЗ приписаному населенню начальником пункту видачі РХЗ подається до структурних підрозділів з питань надзвичайних ситуацій обласної державної адміністрації, районних державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування звіт про видачу засобів РХЗ населенню та залишки засобів РХЗ із копіями відомостей на видачу засобів РХЗ.

Залишки засобів РХЗ зберігаються на пунктах видачі засобів РХЗ до отримання подальших розпоряджень від структурних підрозділів з питань надзвичайних ситуацій обласної державної адміністрації, районних державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ

Якими засобами радіаційного та хімічного захисту забезпечуються школярі (діти віком від 7 до 16 років включно)?

Якими засобами радіаційного та хімічного захисту забезпечуються працівники, що входять до складу територіальних чи об'єктових служб і формувань цивільного захисту?

Як визначити необхідний розмір протигазу ГП-5 (ГП-7, ПДФ-2Ш)?

В яких умовах повинні зберігатись засоби індивідуального захисту від бойових отруйних речовин, промислові засоби захисту органів дихання від небезпечних хімічних речовин, камери захисні дитячі, засоби захисту шкіри і респіратори?

В яких умовах повинні зберігатись військові та спеціальні прилади хімічної розвідки?

В яких умовах повинні зберігатись прилади радіаційної розвідки і дозиметричного контролю, засоби індикації?

Де створюються районні (міські) пункти видачі засобів радіаційного та хімічного захисту?

Які бувають пункти видачі засобів радіаційного та хімічного захисту?

Яка чисельність об'єктового пункту видачі засобів радіаційного та хімічного захисту?

З якою метою здійснюється підбір засобів індивідуального захисту?

Яка пропускна спроможність одного об'єктового пункту видачі РХЗ?

Як здійснюється перевірка комплектності й справності ЗІЗОД?

Як здійснюється перевірка правильності підбору лицьової частини ЗІЗОД?

Яким чином здійснюється видача населенню засобів радіаційного та хімічного захисту?

Які бувають пункти видачі засобів радіаційного та хімічного захисту?

Яка чисельність об'єктового пункту видачі засобів радіаційного та хімічного захисту?

З якою метою здійснюється підбір засобів індивідуального захисту?

Яка пропускна спроможність одного об'єктового пункту видачі РХЗ?

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Кодекс Цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 08.07.2015р. № 469 «Про затвердження Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту».
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014р. № 11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту».
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2013р. № 787 «Про затвердження Порядку утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту».
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2002р. № 1200 «Про затвердження Порядку забезпечення населення і працівників формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту засобами індивідуального захисту, приладами радіаційної та хімічної розвідки, дозиметричного і хімічного контролю».
6. Наказ МНС України від 16.12.2002р. № 330 «Про затвердження Інструкції з тривалого зберігання засобів радіаційного та хімічного захисту».
7. Наказ МНС України від 02.02.2005 № 59 «Про затвердження Порядку видачі непрацюючому населенню засобів індивідуального захисту органів дихання від бойових отруйних речовин», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 29.08.2002 за № 708/6996.
8. Наказ МНС України від 15.08.2007р. № 557 «Правила техногенної безпеки у сфері цивільного захисту на підприємствах, в організаціях, установах та на небезпечних територіях».
9. Наказ МНС України від 17.06.2010р. № 472 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації роботи пунктів видачі населенню та особовому складу невоєнізованих формувань засобів радіаційного та хімічного захисту».
10. Стандарт МНС України СОУ МНС 75.2-00013528-002:2010 «Безпека у надзвичайних ситуаціях. Фільтрувальні засоби індивідуального захисту органів дихання населення у надзвичайних ситуаціях. Класифікація й загальні технічні вимоги».
11. Стандарт МНС України СОУ МНС 75.2-00013528-005:2011 «Безпека у надзвичайних ситуаціях. Комплекти засобів індивідуального захисту рятувальників. Класифікація й загальні вимоги».
12. Довідник рятувальника на випадок виникнення надзвичайних ситуацій з небезпечними хімічними речовинами. / за загальною редакцією В.І. Балого – Львів: СПОЛОМ, 2012. – 710 с.
13. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т.5. Небезпечні хімічні речовини та заходи захисту від них. / за загальною редакцією В.В. Могильниченка. – К.: КІМ, 2010. – 472 с.

Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Івано-Франківської області
Методична розробка. Накопичення і підтримання у постійній готовності до видачі засобів радіаційного та хімічного захисту. організація видачі засобів радіаційного та хімічного захисту населенню.

14. Організація роботи пунктів видачі населенню і особовому складу невоєнізованих формувань засобів радіаційного та хімічного захисту: Методичний посібник. – Івано-Франківськ: Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Івано-Франківської області, 2012. – 46 с.

15. Посібник сержанта військ радіаційного, хімічного та біологічного захисту. (Навчальний посібник) – Харків: ХІТВ, 2004. – 305 с.

16. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: Підручник. – К.: Знання-Прес, 2007. – 487 с.